

RECENZII ȘI NOTE DE LECTURĂ

Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1997, 589 p.

Încă din cele mai vechi timpuri, istoria a constituit un puternic argument pentru legitimarea unor aspirații naționale sau a unor acțiuni politice, fiind transformată, în cazuri extreme, într-un adevărat "instrumentum regni". Nu de puține ori, acest lucru a avut ca urmare "sacrificarea" adevărului istoric, aplicându-se principiul conform căruia "scopul scuză mijloacele".

Conștient fiind că "nu există istorie obiectivă"¹, sarcina istoricului este - și trebuie să fie - o continuă încercare de a fi mai aproape de adevăr. "Istoricul nu este cel care știe, ci cel care caută" scria Lucien Febvre. Afirmția rămâne actuală și astăzi.

Pe această traiectorie se înscrie și demersul istoric al lui Florin Constantiniu². El ne informează asupra obiectivelor sale, încă din primele rânduri, citându-l pe istoricul francez Charles Seignobos a cărui lucrare, intitulată *Histoire sincère de la nation française*, a inspirat titlul cărții ce face obiectul meditației de față: "[...] am spus sincer cum înțeleg trecutul, fără reticențe, fără nici un fel de considerație pentru conveniențele oficiale, fără respect pentru personajele oficiale și autoritățile stabilite" (p. 13).

Utilizând atât informațiile oferite de bibliografia de specialitate cât și surse documentare directe, istoricul Florin Constantiniu abordează, într-o manieră originală, istoria poporului român din epoca paleolitică și până la evenimentele din decembrie 1989. Deși lucrarea tratează o perioadă cronologică lungă și prezintă o structură aparent stufoasă (patru părți împărțite la rândul lor în capitole și subcapitole numeroase), abordarea sistematică a fenomenelor istorice, redate într-un limbaj accesibil, asigură o lectură agreabilă, evenimentele putând fi urmărite cu ușurință.

Prima parte a lucrării ne introduce în istoria veche a României. După o scurtă sinteză a pre- și protoistoriei românești, autorul abordează istoria statului dac și perioada ocupației romane. În ceea ce privește etnogeneza poporului român, Florin Constantiniu deosebește trei componente: substratul geto-dac; stratul roman; adstratul slav. Deși aportul slav are o pondere însemnată în lexicul limbii române, este de subliniat faptul că el nu a afectat caracterul latin al acesteia.

Partea a doua, dedicată evului mediu, este împărțită în patru capitole cuprinzătoare: *Constituirea statelor feudale românești* (p.55-79); *În lupta cu semiluna puterii otomane* (p.143-179); *Absolutismul luminat* (p.180-193). Războaiele valaho-otomane sunt numite de Florin Constantiniu, în mod sugestiv, "conflicte asimetrice", datorită disproporției de potențial demilitar dintre combatanți, autorul afirmând că "[...] Țările Române nu dispuneau de mijloace de putere necesare unei victorii strategice sau măcar desfășurării de operațiuni ofensive de durată pe teritoriul adversarului. [...] Strategia lor nu poate fi decât defensivă".

Semnificativ pentru năzuințele autorului de a se apropia cât mai mult posibil de istoria -realitate este subcapitolul *Întâiul unificator al românilor* (p.126-141). Actul din anul 1600, prin care cele trei țări române au fost aduse sub autoritatea lui Mihai Viteazul (1593-1601), a stârnit ample dezbateri în istoriografia română³. Arătând că cele mai vii controverse au fost iscate de întrebarea dacă cea dintâi unire a românilor a fost o manifestare a conștiinței unității de neam sau a fost doar rezultatul unor necesități politico-strategice de moment, Florin Constantiniu, după o analiză atentă a contextului politic intern și extern, ajunge la concluzia că "Unirea din 1600 fusese înfăptuită de Mihai Viteazul sub presiunea împrejurărilor" (p.137). În ceea ce privește conștiința națională, se arată că "[...] la data înfăptuirii ei [a unirii - n.n.], conștiința de neam nu devenise conștiință națională. Abia generația pașoptistă îl va recunoaște pe Mihai Viteazul ca pe un ilustru predecesor" (p.141).

Demn de remarcat este interesul manifestat de autor față de evoluția societății medievale și a relațiilor dintre diferitele clase sociale. Cititorul poate urmări cu ușurință transferul repetat de la domnitori

¹ Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Ed. Humanitas, 1997, p.6.

² Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Ed. Univers Enciclopedic, 1997.

³ Pentru informații suplimentare vezi: Lucian Boia, *op.cit.*, p. 22-26, 59-61, 150-153, 157-160.

la marea boierime, în paralel cu înăsprirea exploatării țăranilor și cu accentuarea procesului de aservire a țăranilor liberi (răzeștii). Secolul fanariot (1711-1821), numit sugestiv "secolul reformelor", este prezentat ca o perioadă de ample restructurări, vizând instaurarea ordinii și modernizarea societății românești.

Ultimele două părți ale lucrării sunt edificatoare în privința metodei uzitate de autor și a străduinței sale de a ne oferi o imagine cât mai reală a istoriei. Evenimentele sunt abordate cu detașare și spirit critic, fără acel fals naționalism, care a dus de atâtea ori, în mod intenționat sau involuntar, la denaturarea adevărului. Istoria noastră nu este doar "[...] o succesiune de victorii și de acte de eroism, săvârșite de viteji și înțelepți fără nici un cusur" (p.14). Trebuie dezvăluite și "răspunderile interne, carențele, calculele meschine ale politicianilor, lașitățile lor" (p.14). Deci, urmând exemplul lui Publius Cornelius Tacitus, istoricul are obligația de a studia trecutul *sine ira et studio*.

În perioada dictaturii comuniste, prin subordonarea cercetării istorice unor scopuri politice, epoca modernă, și în special cea contemporană, au fost supuse unui sistematic proces de "reelaborare" în funcție de noile necesități ideologice. Prin cartea sa, Florin Constantiniu își aduce contribuția la dificilul proces de "reașezare a istoriei pe făgașul adevărului". Descrierea frământărilor social-politice din perioada 1821-1848; abordarea, în mod realist, a vieții politice românești din perioada interbelică; analiza relațiilor diplomatice dintre România și marile puteri în timpul celui de-al doilea război mondial; intrarea țării noastre în sfera de hegemonie a Uniunii Sovietice și evoluția relațiilor dintre aceste două țări; descrierea pertinentă a regimului comunist din România și a evenimentelor din decembrie 1989 etc. sunt doar câteva dintre punctele exemplare în acest sens, care atrag atenția lectorului.

În ciuda faptului că unele evenimente sunt redactate în mod sumar, prin cartea *O istorie sinceră a poporului român*, istoricul Florin Constantiniu are meritul de a oferi cititorului o privire de ansamblu asupra istoriei românilor. Trecând peste simpla înșiruire a faptelor, el încearcă - și reușește - să pătrundă în miezul lor, să le înțeleagă, redându-le ca atare.

PAUL-LAURENȚIU LUCA
Universitatea "1 Decembrie 1918"
Alba Iulia